

Slovenski dom

Štev. 14

V Ljubljani, četrtek 18. januarja 1940

Leto V

Vrnitev kneza namestnika in kneginje Olge iz Zagreba

Pri slovesu so hrvaški zastopniki zagotavljali zvestobo Jugoslaviji in njeni vladarski hiši

Belgrad, 18. jan. m. Snoči sta se s posebnim vlakom vrnila v Belgrad Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle in kneginja Olga z vsem svojim spremstvom. S topčiderske postaje sta se takoj odpeljala v Beli dvor na Dedinje. Ob pol 9 zvečer pa so se vrnili v Belgrad vsi člani kraljevske vlade razen hrvaških ministrov. Od hrvaških ministrov se je že snoči vrnil v Belgrad samo finančni minister dr. Šutej.

Knežja dvojica se je prednočnim udeležila plesa v hotelu »Esplanade«, kamor so prišli tudi vsi v Zagrebu bivaajoči ministri, med njimi dr. Krek. Knezu namestniku in kneginji Olgi so udeleženci pri prihodu in pri odhodu priredili navdušene manifestacije. Knez namestnik in kneginja Olga sta ostala na zabavi čez polnoč.

Včeraj ob 11.30 dopoldne je kneginja dvojica s hrvaškimi manifestacijami zagrebšč...

ške prestolnice. Visoka gosta sta se v slavnostnem sprevedu — kakor ob prihodu — peljala iz kraljevega dvorca po okrašenih ulicah na postajo. Med burnimi ovacijami zbranega ljudstva, ki je še enkrat hotelo izkazati svoje priznanje, vdanost in ljubezen do Jugoslavije ter njene vladarske hiše. Red na ulicah so vzdrževale organizacije Kmečke zaštite, na postaji pa je bila pred dvorno čakalnico postavljena častna četa vojske.

Na peronu so se od kneza namestnika in kneginje Olge poslovili hrvaški voditelji z dr. Mačkom in nadškofom dr. Stepincom na čelu. Ban dr. Šubišić je imel kratek nagovor, v katerem je dejal:

»Vaši kr. Visočanstvi! Ko odhajate iz Zagreba s te triumfalne poti, ki dokumentira vidno Vaše največje delo, to je ureditev in utrditev kraljevine Jugoslavije, mo-

ram omeniti besede, ki jih je včeraj tako toplo govoril hrvaški kmet v imenu vsega hrvaškega naroda: »Naj bodo Vaša pota posuta z božjim blagoslovom, ker ta pota sejejo ljubezen, mir in zadovoljnost! Gradijo pred silo in to je največje poročstvo za našo srečno bodočnost.« V teh besedah naj bo izražena tudi velika zahvala tako hrvaškega naroda in vse banovine in globoko sem prepričan, da to veselje danes deli vse ljudstvo kraljevine Jugoslavije, zahvalo ljubezni, zvestobe in vdanosti do groba. Živijo knez namestnik in kneginja Olga!»

Visoka gosta sta se rokovala z vsemi navzočnimi odličniki. Ko se je knez namestnik poslovil od dr. Mačka, mu je dejal:

»Žal mi je, da zapuščam Zagreb.«

Dr. Maček pa mu je odgovoril:

»Toda ne za dolgo, Visočanstvo.«

Anglija sklepa trgovske pogodbe s 14 nevtralnimi državami

London, 18. jan. o. Minister za gospodarsko vojno, Ronald Cross, je izjavil včeraj v poslanski zbornici, da vodi Anglija zdaj trgovska pogajanja s 14 nevtralnimi državami. S temi bo v kratkem sklenila pogodbe za ves čas vojne. Angleška gospodarska politika bo Nemčiji kmalu onemogočila nadaljevanje vojne. Anglija bo upoštevala vse upravičene zahteve nevtralnih držav in ne bo z ničemer pritiskala na nje, da bi ji morale kaj žrtvovati.

Obrambni ukrepi na Madžarskem

Budimpešta, 18. januarja. AA. Stefani: Ministrstvo za notranje zadeve je razglasilo zapoved, da se morajo vsi Madžari med 12 in 70 letom ter vse Madžarke med 16 in 50 letom priložiti pristojnim oblastem, da dobi vlada potrebne podatke za primer, če bi bilo treba vse Madžare zaposliti pri delu za narodno obrambo.

Anglija in Francija naročata 8000 letal v Ameriki

Washington, 18. januarja. AA. Reuter: Po poročilih iz obveščenih krogov sta Anglija in Francija predlagali Zedinjenim državam, da naročita v Ameriki trikrat toliko letal kakor doslej naročenih. Predsednik Roosevelt je razpravljal o tem vprašanju s finančnim ministrom Morgenthaujem ter zastopnikom vojske in mornarice. Nova naročila Anglije in Francije, ki bi se morala hitro izvršiti, bi znašala 8000 letal in še mnogo večje število motorjev.

Včeraj so romunske oblasti spustile 121 članov, ki so pripadali bivši Železni gardi in ki niso bili zapleteni v razne atentate.

Uradne napovedi o čiščenju v italijanski fašistovski stranki

Boj zajedalcem, demokraciji in boljševizmu

Rim, 18. jan. m. Včeraj je imel govor pred 24 pokrajinskimi tajniki stranke glavni tajnik stranke Ettore Mutti. Govor je vzbudil precejšnjo pozornost v italijanski javnosti. Mutti j v svojem govoru poudaril zakon fašistične revolucije. Dobro poučeni rimski krogi so to akcijo pričakovali že doli časa, ker jo je napovedal tudi Mussolini sam v svojem znanem lanskem govoru, v katerem je napovedal odstranitev zajedalcev in oviralecev, ki so znova začeli dvigati glave in siliti na razna mesta. Fašistični krogi menijo, da je nastopil že čas, da se ta Mussolinijeva zamisel izvede.

V svojem govoru, ki ga je imel Mutti pred pokrajinskimi strankinimi tajniki, je med drugim tudi dejal, da fašistična revolucija še nadalje ostane nepomirljiva v svojem boju proti demokraciji,

Predlogi za spremembo novega volilnega zakona

Belgrad, 18. jan. m. Današnja »Politika« objavlja predlog, ki ga je dobila verjetno iz opozicijskih krogov o spremembi nekaterih določil pripravljenega volivnega zakona. Med drugim »Politika« v tem predlogu pravi, da je treba:

1. Odpraviti državne strankarske liste. Teh listi tudi ne določa volivni red za poslance v hrvaškem saboru.
2. Na čelo vsake okrožne liste bi bilo treba postaviti nosilca liste, ki bi imel prednost pri izvolitvi, če bi kandidatna lista dosegla zahtevani volivni izid.
3. Okrožne kandidatne liste naj bi se ne vezale na nobeno stranko. Z uvedbo nosilcev na okrožnih listah bi bila možna izvolitev uglednejših ljudi za narodne poslance, in politične stranke bi bile po veljavi zastopane v poslanski zbornici.
4. V volivnem okrožju mora biti izvoljenih

boljševizmu in meščanstvu. Nosilci mlačnosti, zločnega življenja in miroljubnosti bodo uničeni z vsemi razpoložljivimi sredstvi.

Zadnje spremembe v vladi in ukrepi, ki so prišli za temi spremembami, niso prinesli nič novega v dosedanje smer fašizma. Ni se treba uspevati z mislijo, da bi v sedanjem položaju Italija ves čas sedanjih sporov stala ob strani. Italija ni nevtralna, temveč samo nevojskujoča se država. Fašistična Italija se lahko vsak trenutek, kakor bo potreba in dolžnost, znajde in zgrabi za orožje. Zaradi tega mora biti pripravljena tvorno in duhovno. Nesmiselno in nevarno se je navduševati nad sedanjimi mednarodnimi simpatijami, ki so brez opravičila in utemeljitve. Italijanski narod se je dosti naučil in noče pozabiti zgodovine.

toliko poslancev, kolikor je okrajev, računajoč tudi nosilce list.

5. Razporeditev mandatov naj se izvede, kakor določa § 51 pripravljene uredbe, da bi bile zastopane tudi manjšine. Tako bi imeli volivni okraj, katerih kandidatje ne bi bili izvoljeni, zastopnika v nosilec liste. Tak način bi pomagal, da bi ljudstvo prišlo do svojih pravih zastopnikov in da bi se pravilno organizirale politične stranke.

6. Narodni poslanci, izvoljeni v svobodnih volitvah s tajnim glasovanjem, bi predstavljali ljudstvo in bi predstavljali tudi svojo stranko, ter bi v narodni skupščini lahko ustanavljali svoje klube, volili vodstvo in s popolno avtoriteto izvajali posle za končno avtoriteto svoje stranke.

8. Skupno število poslancev bi ustrezalo številu okrajev. Bilo bi za nekaj poslancev manjše od skupnega števila poslancev po dosedanjem zakonu.

Odgovor na zbiranje nemške vojske

Holandija je pripravljena na obrambo proti vsakemu napadu

Pismo predsednika Roosevelta belgijskemu kralju

Amsterdam, 17. jan. o. Snoči je bilo razglašeno vojno stanje v južnih holandskih pokrajinah.

Po vesteh holandskih listov nemške priprave vzdolj meje še vedno trajajo. Zadnje dni so nemške čete postavile ob vsej meji dolge in široke žične ograje, na nekaterih mestih pa z visokimi pločevinastimi zasloni, ki preprečujejo vsak pogled na nemško ozemlje. S tem hočejo preprečiti, da bi angleški in francoski vojniki dobili kake podatke o vojaških delih tod.

Holandski listi poudarjajo, da je država zdaj pripravljena na vse in da so izvedeni vsi uspešni obrambni koraki. Ovine proti tankom so na svojih mestih; celi predeli važnega ozemlja so podminirani, utrdbe na najvažnejših točkah pripravljene, poskrbljeno pa je tudi vse za uspešno in naglo poplavitvev ozemlja. Tudi če bi mrz trajal,

Divji boji med Finci in Rusi pri Salli - pri 40 stopinjah mraza

Helsinki, 18. jan. o. Že 35 let ne pomnijo na Finskem tako hudega mraza kakor te dni. Navzlic temu so finske čete odbile nov napad sovjetskih čet na bojišču pri Salli. Sovjetske čete so napadle trikrat v smeri proti Botniškemu zalivu. Bitke še vedno trajajo. Finske čete so odbile prva dva napada ter so prešle nato v protinapad in precej napredovale. Južnovzhodno od Salla so finske čete ponovno zavzele mesto Kursu. Sovjetske čete niso dosegle nobenega uspeha. Edino pri Vikiivari so

se finske čete v največjem redu nekoliko umaknile ter zavzele nove položaje pri tem mestu.

Mrzli val se še vedno ni pomaknil iz severnoevropskih držav. Mrz je tako hud, da je temperatura na švedsko-norveško-finski meji znašala včeraj 49 stopinj pod ničlo. Na Estonskem je padla temperatura na 46 stopinj pod ničlo. V nemški znaša povprečna temperatura 26 stopinj pod ničlo. V Berlinu divjajo hudi snežni viharji. V Moskvi je znašala temperatura včeraj popoldne 44 stopinj pod ničlo. Na finskem bojišču je dosegla temperatura 30 stopinj pod ničlo. Tudi v Newyorku je zavladal hud mrz. Ljudje zelo trpijo zaradi mrza, ker je 5000 trgovcev, ki prodajajo premog, stopilo v stavko.

Vremensko poročilo

Bled: — 5, sneži, 45 cm pršiča na 25 cm podlage.
Pokljuka: — 9, sneži, 60 cm pršiča na 65 cm podlage.
Radovljica: — 7, sneži, 37 cm pršiča na 26 cm podlage.
Komena: — 6, sneži, 70 cm pršiča na 110 cm podlage.
Bohinj-Zlatorog: — 5, sneži, 60 cm pršiča na 35 cm podlage.
Krvavec: — 3, sneži, 40 cm pršiča na 65 cm podlage.
Rimski vrelci: — 7, 24 cm pršiča na 10 cm podlage.
Kranjska gora: — 9, sneži, 55 cm snega, pršič.

Angleška vlada je včeraj odgovorila na protest Združenih držav, ki so se pritožile zaradi zaplenbe ameriške pošte, namenjene v Nemčijo. Angleški odgovor pravi, da ameriški pritožbi ni mogoče ugoditi, ker se je pokazalo, da prihajajo z ameriško pošto v Nemčijo tuje devize, ki omogočajo nadaljevanje vojne.

Italijanski vrhovni obrambni svet se bo sestel 8. februarja. Italijanski tisk že zdaj veliko piše o pomenu tega sestanka.

V Angliji bodo s 5. februarjem omejili uživanje mesa, a konec marca uživanje masla in masti.

Za voditelja nemškega gospodarskega zastopstva v Moskvi je bil imenovan dr. Wohlat, zaupnik maršala Göringa; dosedanji voditelj dr. Riter, zaupnik zunanega ministra v Ribbentropa, pa je odpoklican.

Mehikanska vlada je poostila ukrepe proti Nemcem, ki žive v državi, ker je ameriška policija ugotovila, da je sedež nemške vojske centrale za Združene države v Mehiki.

Turška zbornica je odobrila novih 23.000.000 turških funtov za državno obrambo. Izredni turški obrambni izdatki znašajo s tem 58 milijonov. Vse to kaže, da se Turčija res pripravlja na vojno ob strani Anglije in Francije. Belgijska vlada je izdala sklep, s katerim je pre-

Vesti 18. januarja

Posadka velikega holandskega petrolejskega parnika »Arendskerke« je dopotovala v Lizbono. Kapitan je portugalskim listom povedal, kako je bil parnik torpediran. Holandski listi obsojajo to potopitev in pravijo, da zmanjšuje slavo nemške vojne mornarice in dokazuje, da so napadi nemških podmornic uspešni samo proti nezavarovanim nevtralnim ladjem.

Fašizem je ostal in bo ostal vedno isti in nihče naj si ne domišlja, da se je stališče Italije glede sedanje vojne kaj spremenilo, pišejo nemški listi ob govoru tajnika fašistovske stranke Mutti.

Gospodarski ataše nemškega poslanstva v Helsinkiju je pustil svoje službeno mesto in se priglasi za prostovoljca v finko vojsko.

40.000 bolgarskih delavcev bo dobilo posla s predelavanjem sovjetskega bombaža, ki bo po novi trgovski pogodbi poslan kmalu Bolgariji.

Dosedanji voditelj stranke madžarskih malih posestnikov Tibor Eckhardt, je izjavil da bo podal ostavko na predsedniški položaj v tej stranki. Ta svoj korak utemeljuje s tem, da se hoče posvetiti zunanepolitičnim vprašanjem, predsedniški položaj v stranki pa ga pri tem samo ovira.

V romunskem ministrstvu za narodno gospodarstvo se je ustanovil poseben generalni komisariat za petrolej. Ta komisariat bo izdal vse ukrepe za izkoriščanje petrolejskih polj v državi. Tako bo ta nova ustanova nadzorovala pridobivanje, prevoz, prodajo in razdeljevanje petroleja.

Nemško gospodarske oblasti so blizu Dunaja uredile posebno »Svinjsko mesto«, veliko gospodarstvo, na katerem bodo gojili 4000 prašičev ter jih krmili po znanstvenih določilih, tako, da se bodo zredili vsak dan za 500 gr. To bo največje svinjerejstvo v Nemčiji.

Nemška podmornica je včeraj v Biskajskem zalivu torpedirala norveški parnik »Fagerstein« (2300 ton). 14 mornarjev je pri tem utonilo.

Ob potopitvi treh angleških podmornic pri Helgolandu je zgubilo življenje 109 angleških mornarjev in častnikov.

Angleško vrhovno poveljstvo spet dovoljuje dopuste angleškim vojakom na francoskem bojišču. Dopusti so bili ustavljeni zaradi nemških vojaških priprav ob holandski in belgijski meji.

Francoske radijske postaje so včeraj začele z rednimi oddajami v ruščini, namenjenimi prebivalstvu v Sovjetski Rusiji. Oddajale bodo zlasti propagandna poročila proti komunizmu.

Nemško gospodarsko življenje se je več let razvijalo pod pravatimi vojnimi pogoji, zato ne bo moglo v vojni svoje proizvodnje povečati, kaj šele, da bi moglo tekmovali z gospodarskim sodelovanjem med Anglijo in Francijo, je govoril včeraj v angleški poslanski zbornici minister za gospodarsko vojno Cross.

Svedski tisk hudo napada sedanjo vlado in pa prejšnje social-demokratske vlade, češ da so zamenarile obrambo države zaradi svojega marksističnega programa, kar bo švedski narodu v kratkem zelo škodilo.

Estonski listi poročajo iz Moskve, da so novi politični komisariji za armado na finskem bojišču dali v sovjetskih bataljonih izglasovati dnevno povelje, v katerem vojaki obljublajo, da se bodo odločneje in pogumneje borili proti Fincem. Uspešnejše sredstvo za to bi bil kruh in obleka...

Nevtralno časopisje poroča, da sta Anglija in Francija naročili večje število bombnih letal v italijanskih tovarnah.

Do vojnega nastopa Anglije in Francije proti Sovjetom bi utegnili, po sodbi dela angleških političnih krogov priti že prihodnji mesec. Francija in Anglija bi udarili na Rusijo iz Črnega morja in iz Azije, da si osvobodijo petrolejske vrelce na Kavkazu. S tem hočeja preprečiti tesnejše sodelovanje med Nemčijo in Rusijo, in onemogočiti Rusiji, da bi nadaljevala z osvajanjem skandinavskih držav.

Vsi francoski komunistični poslanci bodo po sklepu zbornice prišli pred vojno sodišče. S tem je tudi v Franciji odpravljena razlika med zakonitim — javnim, kulturnim in salonskim — ter med nezakonitim — proletarskim, revolucionarnim itd. — boljševizmom, katero n. pr. pri nas še vedno vzdržujemo.

Madžarska potrebuje močno Jugoslavijo, piše uradno glasilo madžarske vlade »Pester Lloyd«.

Nemški prosvetni minister je izdal odlok, s katerim uvaja v vse nemške šole letalstvo kot obvezni predmet. Namen tega odloka je izbrati in izuriti za Nemčijo čim več dobrih pilotov.

Iz Amerike poročajo uradno, da sta angleška in francoska vlada spet naročili v ameriških tovarnah za 300 milij. dolarjev orožja, streliva in vojnega materiala.

Ameriško vojno ministrstvo je dobilo v ponudbo vzorec novega protiletalskega topa, ki odda lahko 200 strelcev na minuto in nese 9000 m visoko. povedano izhajanje vsem komunističnim, nemškim emigrantskim in drugim tiskovinam, ki ogrožajo belgijsko nevtralnost.

Stirje veliki požari so bili 14. januarja v Berlinu. Med drugim sta pogoreli dve tovarni. Ogenj je bil podtahnjen.

Naročajte in širite Slovenski dom!

Posvet naših gospodarskih zbornic

Včeraj dopoldne je pričela v Ljubljani konferenca vseh trgovinskih, industrijskih in skupnih zbornic iz države. Konferenca je bila v prostorih ljubljanske zbornice. Prisotni so bili tudi zastopniki hrvaških gospodarskih zbornic, čeprav so ti še nedavno izjavili, da ne bodo sodelovali z drugimi zbornicami v državi.

Ob devetih zjutraj so na posebni konferenci pripravili in pregledali gradivo tajniki zbornic, popoldne ob treh pa je bila seja zborniških predsednikov. Ob štirih popoldne je potem prišla plenarna konferenca. Navzoč je bil tudi pomočnik finančnega ministra dr. Anton Filipančič. Prisotnih je bilo 57 delegatov od 14 zbornic, prav tako pa tudi 16 zastopnikov raznih centralnih trgovskih ter industrijskih korporacij. Namen konferenca je, rešiti razna davčna vprašanja, ki so postala pereča zaradi davčnih reform, ki so prišle v zadnjem času.

Popoldansko konferenco je pričel g. Ivan Jelačič, predsednik ljubljanske zbornice, ki je pozdravil zastopnika finančnega ministrstva, dr. Filipančiča. V predsedniški konferenci so bili izvoljeni vsi navzoči predsedniki zbornic, v tajništvo pa prisotni tajniki. Pomočnik finančnega ministra, dr. Filipančič se je najprej zahvalil za pozdrave, nato pa je podčrtal tudi finančnega ministra, ki si prizadeva, da bi zadovoljil nujne državne potrebe. Brzajavno se je opravičil zastopnik trgovskega ministra, dr. Obradovič.

Najprej je bil prebran referat ljubljanske zbornice za trgovino, obrt in industrijo. Referat obravnava obseg sedanje davčne reforme ter njen vpliv na gospodarsko delo. O izpodbijanju predpisov o pridobitni je poročal tajnik belgajske trgovinske zbornice, dr. Marodič. Glav-

ni tajnik industrijske zbornice v Zagrebu Marko Bauer, je govoril o izpodbijanju in dopolnitvi zakona o neposrednih davkih z ozirom na družbeni, dividendni in službeni davek. O povečanju rentnega davka je nato poročal tajnik Zdrženja denarnih zavodov v Zagrebu, Zvonko Šipoš. O izpodbijanju predpisov o socialnem prispevku za sklad narodne obrambe je govoril tajnik industrijske zbornice v Belgradu, dr. Stevan Popović. Nato je svetnik ljubljanske zbornice za trgovino, obrt in industrijo, Stane Vidmar, referiral o davku na poslovni promet ter podal tudi več konkretnih predlogov. O odpisu zaostankov je poročal glavni tajnik zagrebske trgovinske zbornice, dr. V. Fleischer, ki je govoril tudi še o kazenskih predpisih za davčno kazniva dejanja, ter o skladu za podeljevanje nagrad organom finančne uprave za uspešno delo. Zavzel se je za to, naj se ta sklad ukine, pač pa naj se sorazmerno in pravično iz dohodkov od kazni povisajo plače davčnim uradnikom, ki delajo vestno in pridno. Sledila sta še referata glavnega tajnika osiješke zbornice, dr. Beljana, ki je govoril o takšah, ter dr. Staniča, glavnega tajnika novosadske zbornice, ki je poročal o novih trošarinskih predpisih na vino in žganje. Z dr. Staničem je konferiral glavni tajnik splitske zbornice, S. Bošković.

Danes se konference nadaljuje. Na sporedu je najprej interna konferenca s pomočnikom finančnega ministra, nato pa plenarna seja. Na tej seji bodo sprejete tudi resolucije, ki jih bodo izdali zastopniki jugoslovanskih gospodarskih zbornic. Za ljubljansko konferenco vlada v gospodarskih krogih no vsej državi izredno zanimanje.

Slovenija v objemu novega snežnega vala

Se nikjer ni prometnih motenj - Snega do davi padlo 20 do 75 cm

Ljubljana, 18. jan.

Mirno in nepretrgano sneži že dobrih 20 ur. Prve snežinke so začele naletavati že v torek o polnoči. Proti jutru je sneg še močnejše naletal. Barometer je padel prav nizko, temperatura pa se je dvigala. V nižjih zračnih plasteh vlada skoraj vetrovno zatíšje. Višje pa valove mrzli in topli vetrovi, ki se med seboj kosejo za prevlado. Snežni val je k nam pridrvel iz severnih krajev.

Ljubljana je že odeta v debelo, do 25 cm visoko snežno odejo. Cestno nadzorstvo ima polne roke dela z odkidavanjem snega po glavnih prometnih žilah, po širokih cestah in ulicah. Davi so morali nastopiti tudi orači snega e snežnim plugom, da so omogočili ljudem lažji dohod s periferije v mesto. Naglo so začeli mestni delavci enačiti Vodnikov živilski trg, da so napravili prostor za branjevke in kmetice. Včerajšnji tedenski tržni dan je bil zaradi snega zelo slab.

Javni cestni promet v mestu je nekoliko oviran zaradi višine snega. Avtobusi, prihajajoči davi v Ljubljano, so se k areti brez hujših zaprek prevozili razne razdalje. Pečnikarjev avtobus je srečno prispel iz Loža v Ljubljano. Ker je sneg suh in lahek, se ne nabira na raznih telefonskih in brzojavnih žicah in na električnih napeljavah. Vse je v najlepšem redu. Nikjer ni nikakih poškodb. Zgodnji mrz je tu in tam napravil kako škodo na žicah. Močno je bil pokvarjen zaradi mraza telefon proti Goranjski v bližini Smlednika. Danes vse telefonske proge brezhibno delujejo. Terenska tehnična sekcija na glavni pošti še ni prejela nikakega poročila ali obvestila o poškodbah telefona po snegu.

Glavne reke in potoki v Sloveniji še vedno zaznamujejo prav nizko vodno stanje pod normalo. Sava pri Tacnu zaznamuje 35 cm pod normalo, Ljubljanska pri Fužinah 55 cm pod normalo.

Napeljava za električno razsvetljavo Kranjskih deželnih elektrarn se povedo v redu. Razne transformatorske postaje javljajo kratko vremensko stanje. Pri transformatorski postaji Črnuče je bila jutranja temperatura -10°C. Razne postaje na Štajerskem so javljale, da je tam zapadlo snega do 30 cm. Vrhnika javlja, da je po Notranjskem padlo snega že do 0,50 m.

Najnižja jutranja temperatura se je danes gibala med -4° in -9°C. Največ snega je padlo po Gorenjskem, od kodar javljajo, da ga je že ponekod padlo do 75 cm na novo. Kraji iz Dolenjske so davi javili, da je tam oblačno vreme. Snežni val je zajel po drugih poročilih del Štajerske, Gorenjske in Notranjske. Poročila iz Dolenjske navajajo: Novo mesto -4°, oblačno, snega 5 cm. St. Janž na Dolenjskem -6°, oblačno, snega 10 cm. Kočevje -4°, sneži, snega 15 cm. Oblačno vreme je bilo ponekod na Štajerskem: Maribor -4°, oblačno, snega 8 cm. Dravograd -9°, snega 10 cm, Ljutomer -9°, snega 10 cm, oblačno. V Boh. Bistrici je do davi padlo 75 cm novega snega, na Bledu 50 cm, na Jesenicah 50 cm, v Kranjski gori 55 cm in v Trzinu 45 cm. Na Rakeku je 15 cm snega in -6°C. Vsi vlaki, kar sa tiče mednarodnih in domačih brzovlakov, prihajajo v Ljubljano z zamudami do ene ure in več.

Ljubljana od včeraj do danes

Včeraj je še v temi začelo prav narahlo mrliči izpod neba in kmalu se je na tleh že pokazala drobna plast novega snega. Snežilo je potem ves dan in pomalem tudi še vso noč. Davi je sprva kazalo, da bo ponehalo mestu, pozneje pa se je sneg spet opogumil, kakor bi bil z rastočim dnevom sproti dobival tudi korajžo.

Zima, zima bela...

Ljubljana danes resnično zasluži naziv »bela«. Vse je belo, kamor pogledaš. Strehe nosijo belo odejo, tla so pokrita z njo, drevje je v belem. Stebrčki, kipi, nastavki, vse si je nadelo belo kučmo. Zdjaj smo zajadrali v pravo, snežno zimo kakor je že dolgo ni bilo. Včeraj in danes je padlo toliko snega kakor ne zlepa kakšno leto. Zlasti zunaj mesta se to pozna, v mestu ga po hodnikih pešci sproti razhajajo, po ulicah pa ga zmandrajo vozila. Zdjaj je snega že toliko, da bodo prišli na svoj račun tudi tisti smučarji, ki med tednom ne morejo ven, na deželo. Zlasti otroci bodo veseli. Davi so snežni plugi že pridno orali in tudi mestni delavci ter brezposelni so se pridno udeleževali.

Nov list za delavce

V Ljubljano so nam iz Zagreba poslali nov list, ki je namenjen delavcem in poslodajalcem. Naslov mu je »Radniško osiguranje«. Ta list se deli brezplačno delavcem in poslodajalcem ter ga je možno dobiti pri vsakem okrožnem uradu za varovanje delavcev ter pri bolniški blagajni. List ima v kratkih odstavkih razna pojasnila, ki zanimajo delavce in poslodajalce. Podoben je znanemu slovenskemu informativnemu listu »Delavsko varovanje«.

Prehlad in druge nadloge

Ob temle žudnem vremenu zadnjih dni, preden je začelo snežiti, se je marsikdo prav pošteno prehladil, pa tako, da še sam prav za prav dobro ni vedel kdaj in kako. Nekatere so začeli boleti zobje, druge jo trgalo po ušesih, večina pa je tožila nad nahodom, glavobolom in vročino. Prav

Majhne zgodbe izpred sodišča

Maribor, 17. januarja.

Danes je bil na okrožnem sodišču zopet dan malih razprav. Stevilni osumljeni so prišli pred stroge sodnike, pred katerimi so se razgrinjale zanimive življenjske zgodbe. Najbolj tragičen primer je bil pač prvi, pri katerem se je zagovarjala nezakonska mati.

Zaradi usmrtilve otroka pred porodom

Bila je to 38-letna služkinja Marija Skratek iz Ojstrice nad Dravogradom. Ima že šest nezakonskih otrok, katerih oče se je pred leti smrtno ponesrečil v gozdu. Lansko leto pa je pričakovala rojstvo sedmega nezakonskega neboljenčka. V noči na 15. sept. je porodila. Obložnica ji očita, da je šla namenoma roditi na stranišče ter ji je otrok padel v greznico. Obtoženka je krivdo zanimala ter se je izgovarjala, da ji je omenjeno noč postalo slabo. Da je porodila otroka, se je zavedla na stranišču šele takrat, ko je dele zaradi padca v greznico zjokala. Potem je šla ter potegnila otroka iz gnojnice ter ga umila v koritu mrzle vode. Tam pri koritu pa ji je spet postalo slabo ter je padla v nezavest. Ležala je brez zavesti kake polgoduro. Ko se je prebudila, je bil otrok že mrtev. Zdravnik je pri pregledu ugotovil, da je bilo dete normalno rojeno in dobro razvito ter bi bilo sposobno za življenje. Nezakonska mati je bila obsojena na 3 mesece zapora pogojno na 3 leta.

Sleparski bosanski trgovec

V naše kraje se je natepolo zadnja leta vse polno bosanskih prekupevalcev, ki trgujejo z vsem mogočim, pri tem pa kaj radi sleparijo naše ljudi. Pa tudi med seboj si ne prizanašajo, kar dokazuje današnji slučaj. 30-letni Osman Agić iz Bos. Broda je trgoval s preprogami, katere je dobival v komisijo od Mehmeda Ibrahimovića. Agić ni imel dovolj denarja, da bi na svojo roko vršil te kupčije, pa je dobival od svojega rojaka od vsake preproge le provizijo. Meseca aprila lanskega leta mu je Mehmed izročil v Mariboru v komisijo prodajo preproge v vrednosti 5680 dinarjev. Osman je s preprogami odšel, potem pa ni dal od sebe več glasu. Mehmed ga je dolgo iskal, nazadnje pa je izvedel, da se nahaja v Va-

raždinu. Tam ga je našel, pa je dobil le nekaj blaga nazaj, vse drugo je Osman že razprodal. Dasi sta se potem nekam pobotala, je vendar Osman prišel zaradi sleparstva pred sodnike ter je dobil 1 mesec in 7 dni strogega zapora ter izgubo častnih pravic za 2 leti.

Ne pritožuj se po nepotrebnem

42-letni Karl Kukovič iz Šmartnega na Pohorju ima piko na občinskem tajniku, katerega obdoljuje kot povzročitelja raznih nevedstosti. Zaradi tega je naredil na okrajno načelstvo ovadbo z nekaterimi neresničnimi podatki in cilju, da bi načelstvo zaradi tega pozvalo Pečovnika na odgovornost. V ovadbi je Pečovnika dolžil, da ga je nalašč in iz hudobije naznanil, da je imel psa za časa kontumaca prostega, da mu ni hotel izdati živinskega potnega lista, češ da mu je krava zarubljena, in da je na neko drugo ime naslovljeno priporočeno pismo odprl. Kukovič je bil zaradi teh obdolžitev obsojen na 1 mesec zapora.

Skrivnost najdenčka pojasnjena

Maribor, 15. januarja.

Pred nekaj dnevi smo poročali o skrivnosti najdenčka, ki so ga našli v listnjaku posestnika Fiderška v Hotinji vasi. Omenjeni posestnik je našel otroka na pol živega v listju, poleg njega pa listek, na katerem sporoča mati, da je otrok zakonski, da je krščen in star 6 mesecev, oče njegov pa je pri vojaki, ona pa da je tako bolna, da ne more za dete skrbeti. Oblasti so nato izvedle preiskavo. Prvi so se oglašili orožniki iz Loč s poročilom, da je ta najdenček otrok zakoncev Vinka in Marije Gorinšek, ki sta neznanega bivališča. Sedaj se je pojasnilo še ostalo in je prišlo na dan, da ni vse tako, kakor je mati ob izpostavitvi otroka napisala na listek. Oblasti so izsledile Marijo in Vinka Gorinšek. Mož je sedaj za hlapca nekje v konjiški okolici. Njegova žena je izjavila, da je bil njen mož 18 mesecev zaprt, med tem časom pa je ona dobila otroka z nekim železničarjem. Ko je mož prišel iz zapora, ji je rekel, da se lahko vrne k njemu, toda le brez otroka. Potem da je izročila otroka v Poljčanah neki nepoznani ženski, da ji ga zanesa v Rogatec omenjenemu železničarju, ki da je njegov oče. Ta ženska na otroka ni nesla v Rogatec, temveč ga je izpostavila v Hotinji vasi. Tudi Vinko Gorinšek je potrdil, da otrok ni njegov. Je pa malo verjetno, da bi bila Marija Gorinšek najela nepoznano žensko, da bi otroka spravi proč. Verjetno je, da je ona sama zanesla otroka v Hotinjo vas. Zaradi tega so jo orožniki aretirali in izročili sodišču.

Nov, napet in zanimiv detektivski roman

„Smrt vznemirja Craigley College“

bo začel jutri objavljati naš list. Roman je delo priznanega ameriškega pisatelja detektivskih romanov, Patricka Quentina. Dejanje se začne v Ameriki z zaroto obsojenčevih sorodnikov, ki so se zakleli proti sodniku, ker je bil zaradi političnega umora poslan na električni stol nemškega izseljenca. Da bi odgnal preganjanju svoja sinova, ju pošlje sodnik v angleški vzgojni zavod. Toda zarotniki ne odneajo. Tudi v Angliji zasledujejo svoje žrtve. Dejanje se zapleta, vrste se razburiljivi dogodki in vse poskuša razkrinkati zločince, ki so se vtihotapili v sicer mirni angleški vzgojni zavod. Skrivnostno nganko, kdo je morilec, pa reši nazadnje deček, gojenec zavoda.

Delo je napisano zanimivo, lahko in sem pa tja hudomušno, obenem pa je zasnovano tako, da postavlja pred bralca zmerom nove zaplete. Uganka se razvija tedaj, ko se tega nihče ne nadeja. Prav zato se roman »Smrt vznemirja Craigley College« razlikuje od običajnih detektivskih povesti.

januarja. S 1. januarjem 1940 so prišle družbe z. o. z. pod družbeni davek in bodo morale predložiti prijave do konca maja 1940, najkasneje pa 15 dni po običnem zboru. Izpolnitev teh prijav mora niti natančna, ker so sicer predvidene drakonske kazni. V splošnem se vsi člani Združenja opozarjajo na novo uredbo o spremembah in dopolnitvah zakona o neposrednih davkih in davku na poslovni promet.

Davčna uprava v Celju ponovno opozarja delodajalce, ki zaposlujejo hišno služinčad, da si brezpogojno nabavijo davčne karte do 31. januarja, ker jih bo sicer zadel kazen v smislu čl. 95. zakona o neposrednih davkih.

R. Cantel

Torpedi na petrolejsko ladjo...

Resnični prikaz

Poveljnik podmornice je bliskoma razumel, kaj namerava kapitan francoskega gorčega parnika. Ker je bilo zdaj jasno, da je petrolejska ladja izgubljena, je skušal njen poveljnik umreti takoj, da bo njegova smrt in pogin ladje še v zadnjem trenutku kaj koristila.

Skozi daljnogled je poveljnik podmornice še utegnil videti, kako se rešili člani e posadki »Emiliet« oddaljujejo od goreče ladje. Na ladji pa in na poveljniškem mostu ostal en sam človek, miren, kakor da bi bil na manevrih.

To je bil kapitan Roche, ki je svojo »mirajočo ladjo naravnal proti roparju, da bi se zaletel vanj in ga potopil.

Nemec je zarjovel:

»Na desno, na desno! Teufel! Poniknite vendar!«

Videl je skozi periskop samo pošastno prikazen gorečega parnika, ki je drvel proti njemu. Edina rešitev za podmornico je bila, če se takoj potopi in krene na desno.

Tudi je povelja in ni pomišljal, da so topničarji še na krovu podmornice. Ti so planili proti podmorničnemu stolpu, a bilo e prepozno, bil je že zaprt. Oni znotraj o bili že približali pokrove, mornarji, ki se stali zunaj, so obupani zastoj bili s peami po železnem oklepu.

Iz šumenja vode je udarjalo proti nebu jihovo strahotno kričanje. Pred njimi je asla ogromna gora petrolejske ladje in en grozila s svojo masčevalno sencno. Pod ogami pa so čutili, kako jim naglo izginja v globino krov podmornice ter z njim opora.

Eden od pozabljenih topničarjev je

pograbil cev periskopa in začel plezati po njej iz vode. Toda drugi, ki ni bil tako srečen, ga je v obupu potegnil dol. Zato železno palico se je začel obupen boj, ki e je končal šele, ko jih je zalilo morje.

»Emiliet« je bil zdaj samo še nekaj metrov daleč. Njegovo ogromno telo je zdrvelo čez kraj, kjer se je bila potopila podmornica. Nekaj trenutkov prepozno!

Manjkalo je samo nekaj centimetrov, toda to malo je zadostovalo, da je podmornica zdrenila pod trupom gorečega parnika, ne da bi se zadela.

Poveljnik podmornice pa je le šutil šibak, zelo šibak smek. Zadelo je periskop in ga odlomilo. Podmornica je bila zdaj slepa!

Poveljnik je divjal in v slepi jezi zavpil:

»Se žal jim bo!«

Počakal je še nekaj trenutkov pod vodo, da bi divjačoči francoski parnik šel mimo. Ko se mu je zdelo, da se je moral že potopiti ali vsaj ustaviti, je zapovedal:

»Vodo ven, povesel!«

Mornarji so planili k sesalkam in jih poglali.

Kapitan je zapovedal dalje:

Karl, Ernest, polovica mož k strojnici, polovica puške v roke! Streljajte na vse, kar vidite!«

Podmornica se je začela tresti in metati vodo iz sebe. Nazadnje jo je morje izpljunilo na površje.

Poveljnik je naglo odprl stolp in pogledal ven.

Pogled ga je skoraj vrnil nazaj. Bil je prepričan, da je »Emiliet« že zgorel, pa ni bilo tako. Ladja je bila res vsa v plamnih, a se je trdovratno upirala potopu.

Na poveljniškem mostu francoskega parnika je kapitan Rocheja dušilo od vročine in dima. Zlezelna tla pod nogami so bila razbeljena, da mu je prežigalo podplate. Zdjaj pa zdaj je stisnil obraz v rokave, da je ujel malo zraka.

Ko se mu je začela vnetati obleka, je strgal vse e sebe in etal čisto nag eredi plamenov. Še vedno je držal v rokah krmilo, po njegovih okretih je parnik besno oral morek površje, kakor umirajoča zver, ki bi rada še zadnjič ugriznila.

Roche je gledal med ognji, kje bi ujel podmornico, a te ni bilo na spregled. Umrl bo, umrl tu v ognju na svoji ladji, ropar pa bo lahko nadaljeval svoje delo.

Ta zavest je bila za kapitana hujša od grozeče smrti.

»Ne, ne!« je nenadno zavpil, ko je ob strani nenadno zagledal podmorniški stolp in sivi trup.

Podmornica je prišla gledat smrtni boj svoje žrtve.

Roche je stisnil zobe: naj vidi, kako zna umreti francoski pomorščaki!

Krčevito se je oklenil velikga lesenega, z medenino okovanega krmilnega kolesa. Ni maral pustiti, da bi padel, hotel je umreti etoje, na mostu, tu, na svojem poveljniškem mestu.

Poveljnik nemške podmornice ni maral več gledati te morije. Hotel je spravi goreči parnik čimprej s površja.

Zapovedal je:

»Desna cev, pozor!«

Torpedo na desni strani je bil takoj pripravljen, poveljnik je naglo računal: zdaj je etrel popolnoma zanečljiv!

Sam je pritisnil ročaj za sproženje torpeda in podmornico je strelilo. Ogromna riba, polna razstreliva je z brzino sedemdeset kilometrov švignila proti »Emilietu«.

Tam gori na mostu je kapitan Roche videl torpedo. Ne bo se mu utegnil ogniti.

Bolečina ga je zmagovala, toda v nečloveškem naporu je stisnil in okrenil krmilo, dokler je šlo ter pogljal gorečo ladjo še enkrat proti podmornici.

Od vsega velikga parnika so ostali nepoškodovani samo etroji.

Torpedo je udaril v parnik ravno tedaj, ko se je obračal. Strašna eksplozija je Rocheja nezavestnega vrгла ob steno krmilnice.

»Emiliet« je na smrt ranjen poskočil. Poveljniku nemške podmornice se je obraz zjasnil. Zdjaj je bila zmaga popolna. Toda, za vruga, ta goreči zamaščenec se menda misli še zaletavati?

Zadeta ladja je polagoma nadaljevala pot, toda za Nemca še vedno prehitro. Nagnila se je na desno, toda že je odrezala podmornični pot. Pogrezala se je tako počasi, da bi še vedno utegnula z lastno močjo priti prav do podmornice...

Treba bo znova bežati pred njo!

Ta misel je prašnila poveljnika podmornice in je že hotel dati povelja.

Tedaj pa je nenadno zaklel. Preveč je obračal pozornost samo svoji žrtvi in se ni brgal za okolico. Zdjaj pa se mu je v daljnogledu prikazal obris, ki ga je predobro poznal: tisti preklemani cunji vode, ki jih povzroča drvenje torpednega rušilca.

Zdjaj se je bilo treba paziti podvodnih granat, teh strašnih strojev, ki se razleže v globini, in katerih učinek je smrtonosen za podmornice v velikem krogu.

Kapitan je zavpil:

»Takoj pod vodo!«

Posadka je v naglici poskakala v notranost. Tudi mornarji so videli nevarno senco in so vedeli, da bi jim torpedovka dražjo poplačala lahko zmago nad petrolejskim parnikom.

Tedaj etrese podmornico krik:

»Komandant, komandant, oklep je nartit!«

Kapitan plane tja, odkoder je prišel

krik. Ves zmeden zastoj poskuša odpreti zapornice, da bi izpuštil obtežilo.

Mornar je zavpil resnico! Ni mogoče ničesar etoriti, ni se mogoče rešiti!

Kaj se je zgodilo?

Posadka v podmornici in njen poveljnik ne bosta nikdar tega zvedela!

Podmornica se pogreza z zadnjim koncem, mornarji drse po pločevini, izgubljajo ravnotežje, padajo drug na drugega, vpijejo, koleajo.

Vazi pri akumulatorjih so popustile, da se posode prevračajo, kiselna zaliva prostore po podmornici, klorova para duši mornarje, luči ugašajo.

Kljun podmornice gleda strmo iz vode, proti njemu drvi ogromna goreča gora. »Emiliet«, ki se je zdaj nagnil skoraj čisto na stran, prihaja umirat na podmornico, katero je strl...

Silen udarec, trganje pločevine in oklepov. Razparana in zlomljena kakor igrača, se podmornica pogreza pod gorečo ladjo in spuša na površje širok madež olja...

Olje obdaja tudi »Emiliet«, ki počasi izginja v globino.

Torpedovka je zdaj na kraju boja, čigar zadnji del je videla. Videla je, kako ji etrte potlačila pod samo podmorsko pošast in tako ona spregovorila zadnjo besedo v tem neenakem boju.

Ni mogoče poskušati več ničesar. Petrolejski parnik izginja v neskončnem oblaku dima. Ni videti več drugega kakor vrh poveljniškega mosta, ki ga ližejo plameni.

Nenadno pa vsa posadka torpedovke, zbrana na krovu zavpije v strahu.

Tam gori vrh goreče ladje se zravna bitje, ki nima na sebi nič človeškega več. Čisto golo je in plameni ga obdajajo: dvigne roko v slovo in izgine v zadnjem sunku, s katerim je njegova ladja izdihnila. Može na torpedovski se odkrijejo...

KONEC.

Od tu in tam

Ban banovine Hrvatske dr. Ivan Šubišić je nedavno dobil v podpis predlog zagrebske Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, da se akademiji spremeni ime in iz Jugoslovanske naredi Hrvatska akademija. Ta predlog je bil na seji akademije pod predsedstvom dr. Alberta Bazala sprejet z večino, vendar pa določila pravila, katera je sestavil še ustanovitelj akademije škof Juraj Strossmayer, da odloča v primeru izjemne naslova hrvatski sabor, odnosno njegov polnočni. V sedanjem primeru bi bil to ban hrvatski. Ban dr. Šubišić pa je odločil, da predloga akademije ne podpisuje, češ da gre tu za daljnosežno potezo, o kateri naj odloča hrvatski sabor, ki se bo v bližnjem času sestal, kajti po napovedih dr. Mačka bodo volitve v hrvatski sabor izvršene po vsej verjetnosti prej kakor pa volitve v narodno skupščino.

Izjava dr. Mačka o volivnem zakonu in o njegovi želji, da bi se tudi skupščinske volitve čim prej izvršile, je izzvala v vseh političnih krogih veliko zanimanje. Srbski politiki vseh struj pa niso istega mnenja kakor dr. Maček. Vsi pravijo, zlasti pa opozicionalci, da je treba najprej preurediti vso državo, ker se v sedanjih težkih zunanjepolitičnih razmerah ne sme tvegati, da bi se pri nas borba prenesla na poprišče sporazuma in bi se posamezne stranke borile med seboj pod geslom da ali proti sporazumu. Opozicionalci pravijo, da je sporazum s Hrvati državni akt, ki vendar ne sme služiti za volivne parole. Pač pa je treba notranje razmere urediti in dati tudi Slovincem in Srbom tisto, kar so dobili Hrvatje. Seže s tem bodo vsi državljani potolaženi in ne bo med ljudstvom razburjenja. Seže v tako urejenih razmerah naj bi se razpisale volitve, ker ne bodo na ta način mogle povzročiti med ljudstvom prevelikih sporov ali pa povzročiti dogodkov, ki bi jih zavoljo njihovega vpliva na naš zunanjepolitični položaj morali obžalovati. Zato je vsa srbska javnost za to, da se uredita še slovenski in srbski del naše države in seže potem razpišejo volitve. V tem smislu piše tudi list »Napred«, ki ga izdaja profesor dr. Ilić, ki je bil sodeloval pri sestavljanju besedila sporazuma. Po Iličevem mnenju ne drži hrvatski razlog za volitve, da je treba sedaj dati narodu priliko, da se izreče o delu svojih voditeljev, ker pred sklenitvijo sporazuma tudi ni nihče vprašal za mnenje milijona Srbov, ki so pripadli banovini Hrvatski niti ne Srbov v Srbiji. Volitve so mogoče le tedaj, če vlada med ljudstvom sloga in mir. Srbi imajo enako pravico zahtevati tisto, kar so dobili Hrvatje. Nesporazumi glede obsega bodoče srbske enote ne smejo biti vzrok, da se to vprašanje odloži. Dr. Ilić pravi, da tukaj najbrž ne bo toliko težav, če se bo dalo hrvatsko vprašanje rešiti na tak način, kakor so si ga želeli Hrvatje.

Radikalni glavni odbor okroga Aca Stanojevića se še vedno krčevito opteža vseh poskusov pravosodnega ministra dr. Lazara Markovića, ki si je nadel nalogo, da bo spet spravil skupaj v slogu vse razbite ude stare radikalne stranke. Oni dan je bila izdana okrožnica za radikale v Nišu in okolici, v kateri je bilo rečeno, da dr. Marković ni več član stranke in da je treba njegovo delo razumeti kot njegovo osebno politično udejstvovanje, ki pa nima z radikalno stranko prav nobene zveze. Prav tako opozarja okrožnica radikale v niškem okraju, da je vsako tako delo proti interesom radikalne stranke. Kakor znano, ima predsednik vlade Dragiša Cvetković v Nišu in okolici največ svojih pristaev. Kaže, da se je odbor staroradikalne stranke obrnil tudi proti njegovim prijateljem.

Volivni zakon za Hrvatski sabor, katerega je podpisal v Zagrebu knez namestnik Pavle, je v bistvu popolnoma podoben volivnemu zakonu za narodno skupščino. Razlika je le v tem, da ima pri volitvah za hrvatski sabor volivno pravico vsak moški, ki je izpolnil 24 let, medtem ko ima pri volitvah za narodno skupščino to pravico vsak polnoletni moški. Poslanec za sabor se voli na vsakih 40.000 prebivalcev, če je pa ostanek večji kakor 20.000, pa pride še en poslanec. Volivno okrožje tvori vsako okrožno sodišče. Pravico postaviti samostojno listo ima vsakdo, ki zbere v volivnem okrožju sto podpisov. Kakor je bil dr. Maček izjavil, se hrvatska opozicija nima nadejati nobenih posebnih uspehov pri saborskih volitvah. Dr. Maček ji prerokuje dva ali tri poslance, pač pa pravi za Srbe, da jih bodo dobili okrog 20. Vse ostalo bo po njegovem mnenju pobrala HSS.

Trije otroci so zgoreli v vasi Kozjaku pri Loznici. Cestar Kojić je prišel zvečer iz službe domov, nato pa odšel z ženo k sosedu, da bi kupil koruzo, katero je nameraval naslednjega dne odnesti v mlino. Doma je pustil tri otroke in jih dal spat. Ko se je mudil pri sosedu, pa je nekdo opazil, da se iz njegove hišice kadi. Kojić je stekel domov in našel strašen prizor. Dva njegova sinova sta ležala že mrtva, hčerka pa se je zvijala v strašnih bolečinah od opeklin. Dekle je namreč prižgalo vžgalico, da bi prižgalo svetilko. Bilo pa je neprevidez in je še gorečo vžgalico vrglo na tla, kjer je bila slama. Ogenj je na mah bušnil in zajel postelje. Preden so si otroci znali kaj pomagati, so se zadušili v dimu. Le dekle je poskušalo gorečo slamo odstraniti, pa se je pri tem tako strašno opeklo, da je že nekaj ur pozneje umrlo.

Najvišjo ceno jedilom in pijači je skušala uvesti zagrebska občina v vseh zagrebskih gostinskih obratih. Gostilničarji, hotelirji in kavarnarji so oobili ta predlog v razpravo, da bi povedali svoje mnenje. Lastniki gostinskih obratov so rekli, da sicer nimajo nič proti določitvi najvišje cene jedilom in pijači, vendar pa prosijo mestnega župana, da bi za letos to svojo namero opustil, ker so cene živilom silno nestalne in bi se utegnili dogoditi, da bi bili lastniki gostinskih obratov na škodi. Odločno pa so proti temu, da bi se v novih cenah vstale razne takse, ker do danes še niso regulirane.

Nesramnega oderuha je z dvema letoma robije kaznovalo sodišče v Kosovski Mitrovici. Bogataš Radenko Mičić je poslal denar ljudem za velikaneske obresti od 40% pa celo do 120%, kakor je bil prošle pač v etiki. Mož je skoraj petnajst let gnil do kože svoje žrtve, dokler se nazadnje ni eden od njih ojuočil in ga naznanil sodišču. Priče, ki so nastopile, so povedale nenavadne stvari. Mičić je redno vsako leto izterjal svoje obresti, obenem pa celo grozil, da bo vsakega dolžnika spravil na boben, če mu dolžnega znekega ne bo povrnil. Obtožnica je navajala trinajst takih pregreh, vendar je bilo od teh dvanajst takih, ki so že zastarele. Pač pa je ostal en sam primer njegovega oderstva ali »zelenaštva«, kakor nazivajo to v Srbiji. In prav zaradi tega greha je dobil Mičić dve leti robije. Stroga obsodba je izzvala med ljudmi nenavadno zadovoljstvo.

Ferdo Kozak: „Profesor Klepec“

Ljubljana, 18. januarja. Premiero Kozakove komedije v treh dejanjih, »Profesor Klepec«, je ljubljansko občinstvo sprejelo s precejšnjimi simpatijami, saj se je seznanilo z delom, čigar dialogi so pisani epretno, blizu vsakdanjemu življenju — in marsikje narahlo zabeljeno s sentenciami ter devizami, ki jih poslušalstvo v današnjih časih sprejema hvaležno, saj niso zagnane v svet preveč tragično in togotno, ampak med smehom, ki ni žolčen in krvav, zmeren in moder. Komedija »Profesor Klepec« je prijetno, lahko odsko delo, ki sicer pogoša pravega dramskega dinamizma, zato pa epretno veže poslušalca s svojim tod ljubeznim, tam ne preveč robatim kzerijskim slogom.

Po nekih znakih sodeč, zlasti še po izjavah in tolmachenjih, ki so izšla pred premiero, pa je avtor verjetno nameraval vreči sidra globlje. Hotel je napisati v tej komediji satiro na slovenskega izobraženca, je bil teh dvanajst let po vojni prebri v nekakšni toposti, neroden in plašen, ter se skrivaj v svojem zatistju, da se mu ne bi bilo treba udeleževati dela za »novo podobo sveta« — in na uradnika, ki da ga ves čas krasita dve prav malo lepi lastnosti: objestnost do šibkejših, kadar se čuti na varnem ter strahopetnost, kadar čuti, da se mu izpodmikajo tla pod nogami in da je bil epregledan. Ta namera pa se avtorju ni posrečila, temveč je v delu povzročila celo nekakšno labilnost in nepovezanost, ker se je otipljivejši — čeprav pogosto tudi dvosmiseln — javljala le na nekih, po zunanjem učniku in dobrem sprejemu pri občinstvu strmečih mestih, pa brez pravega, dosledno vzdrževanega zanaosa in trdnosti. Močnim mestom sledijo v zloženem pripovednem largu vsakdanje splošnosti in besedovanja — umovanja, ki teže za cenejšimi, preprostejšimi efekti, povrhu pa pogosto učinkujejo tudi nekakšno literarno in suho. Glavni junak te komedije, je profesor Klepec, naj bi reprezentiral obžalovanja in pomilovanja vredne splošne plati slovenskega izobraženca — ostaja pa pred nami kot neobogljencek posebne eorte, posameznik, čudak in revež, kakor se doba na svetu pravi gotovo v vseh časih in po vseh poklicih neurečni poedinci, ki pa prav nikdar in nikjer ne morejo veljati za kaj drugega kakor za izjemo v svoji speciji. To premočno karikiranje je Kozakovemu Klepcu vzelo celotno univerzalnejše veljavnosti in preprečilo, da bi Klepec lik dobil pomembnejšo projekcijo kot srčno zadeti nosilec širših, splošno opaznih, tipiziranja vrednih napak. Pri vsem tem pa povrhu v izdatni meri tudi medlito tako zastavljeni lik še

številni dialogi in monologi dokaj neživljenjskega, spekulativnega značja. Proti kraju Kozakovega dela se moramo že skoraj vprašati, če je Klepec res še orednja figura te komedije, in če nima njegova prisolnost v igri pomena le še v tem, da se srečno rodi nov, dokaj čuden par v slogu Nietzschejevega opazovanja »der Dichter paart sich mit der Gans«, Gončarovljevega Oblomova ali Fedinovega Andreja. Tragikomčnost te Kozakove rešitve nam vzbuja reminiscenca zlasti na oba junaka imenovanih ruskih pisateljev, le, da ji manjkalo sence resnobne in tragične veličine. Huda zmeta bi bila, če bi bil pisec mislil s tem delcem biti — revolucionaren...

Za navedene diskrepance, ki rahljajo in šibijo »Profesora Klepeca«, pa je prav gotovo v današnjih časih moči dobiti pojasnila in razumevanja. Oblomovščina, nepremakljivost, pasivnost, to so človeške lastnosti, ki bi se nam zdele pred desetimi leti vse aktualnejše, vse bolj umetniške obdelave vredne. Dandanašnji pa široki svet že pretresajo besne akcije, negotov, po krvavi viharji zaznamovan, tesnoba in strasten jutrišnji dan eluti človek, ki bi rad v dragocenem miru še zajel sape in se odpočil v zatistju, preden bo moral v pošastni ples. Bolj kot veliki narodi, čutijo dragocenost teh, nemara zadnjih mirnih trenutkov, mali narodi.

Okrog Petra Klepeca pa je Kozak postavil nekaj precej pogojenih tipov iz vsakdanjega življenja: detektiva Žulaja, vdovo Bibijano, Kristinco, Skočirja in študentko Ano.

»Profesorja Klepeca« je igral Gregorin, ki nam bi bil nemara vendarle lahko približal svojega junaka pristnejše človeško, če na bi bil v igri nihal med nekakšno današevsko »bogudanosijo« (včasih se je človeka nehotelo celo lotiti živ dojem, da ga skuša kopirati) in med svetlo, deklaratorsko preciznostjo, ki je značilna za njegov lastni igriški slog. Ta nemočnost je v dobri meri pokvarila iekrenost in prepričljivost že itak ne preveč trdnega Kozakovega lika. Ta doma seveda ni prav nič izboljšala nemočnega, obešenjskega maska. Imenitna vdova Bibijana je bila spet Nablocka, ki jo vse prerokdo gledamo na našem odru. Cesar je kot detektiv Žulaj spet postavil odlično figuro. Močno je ugajal Sever kot Skočir. Mojstrsko je zlasti izdelal patetično sceno v prvem dejanju. V vlogi Kristince se nam je predstavila Simčičeva kot simpatična, dobro pogojena navika. S avtorstvom in pripravo je epizodno vlogo Ane izoblikoval A. Levartjeva.

Režiser Kreft in scenograf Franz sta svojo nalogo — opravila z vnetostjo.

Gradbena delavnost v Celju

Celje, 18. januarja.

Stanovanjsko vprašanje v Celju in celjski okolici predstavlja iz leta v leto vedno bolj neodoljiv problem. Iz leta v leto v Celju narašča industrija, dotok prebivalstva v mesto je vedno večji. Nekaj let se fant ali dekle vozi v mesto od doma vsak dan s kolesom, kmalu pa si dobita družabnika, se preselita v mesto in si ustanovita družino. Tako se naseljuje v mestu in bližnji okolici vedno več delavcev brez zadostnih sredstev, da bi si postavili lasten dom, saj se z borim zaslužkom komaj sproti preživljajo. Nič čudnega, če se ob neugodnih stanovanjskih razmerah širi tuberkuloza in uničuje zdravje družin. V Gaberjih imamo družine s 7 člani, ki pa vsi skupaj živijo v eni sami sobi. Takih sob delavci ne zračijo, da prihranijo na kurjavi.

Če pregledamo statistiko prijavnega urada v Celju, vidimo, da se letno zviša število prebivalstva v Celju za okrog 1000 oseb. Od teh se je okoli 600 ljudi preselilo z dežele in našlo delo v celjskih tovarnah ali kje v celjski okolici. Industrija v Celju razveseljivo raste in napreduje, a v Gaberjih imamo vedno le še toliko najemniških hiš kot jih je bilo še pred leti.

V preteklem letu je bilo na novo zgrajenih 56 stanovanjskih zgrab in 17 nestanovanjskih, skupaj 73. Od teh je bilo kolavdiranih 52. Skupni stroški stanovanjskih zgrab so presegali na preteklo leto na 5.315.000 din, za nestanovanjske zgradbe pa 2.520.000 din, skupaj torej za 7 milij. 835.000 din. Največ stanovanjskih hiš je bilo pri tličnih (88), enonadstropnih 10, dvonadstropni 2 in 1 trinadstropno. Če odračunamo 1.8 milij. din stroškov za gradnjo Pokojinskega zavoda v Celju, vidimo, da je bilo v preteklem letu izdanih za stanovanjske hiše le nekaj nad 3 milij. din. Številne pritične hiše pa so last raznih trgovcev in uradnikov, ki so si s prihranki v dolgih letih ustvarili skromen, pa vendar lasten dom. V teh zgradbah ni družinskih cenjenih stanovanj, morda le kje podstrešna soba z balkonom, za katere številni mlajši uradniki v Celju kar tekmujejo, ker je v Celju tudi pomanjkanje samskih stanovanj. Pokojninski zavod je zgradil v Celju preteklo leto krasno trinadstropno palačo, v katero se že v kratkem vsele stranke. Kljub temu, da so stanovanja zelo draga in je eploh nemogoče, da bi si jih privoščili na-

meščenec ali uradnik, so skoro vsa stanovanja že oddana. Mnogo je kritike zaradi teh dragih stanovanj, češ predraga so. PZ ni samo ustanova, katere prva dolžnost je, da investira v posloje, čim več denarja, da bi zgradba donasala korist, ali vsaj ne škodo. Če v kaki hiši kar tekmujejo za stanovanja, razumljivo, da bo hišni posestnik kolikor mogoče navil cene stanovanj. Tako je tudi s stanovanji v palači PZ v Celju. Prav bi seveda bilo, da bi Pokojninski zavod, ki je tudi socialna ustanova, zgradil svoje palače na krajih, kjer bi dobil zemljišče ceneje in bi ne bilo treba toliko investicij. V tem primeru bi lahko PZ nudil v svojih hišah cenejša stanovanja. To bi želel marsikateri član PZ.

Tako vidimo, da je v Celju veliko pomanjkanje delavskih stanovanj. Celjska mestna občina je napravila v preteklem letu načrte za gradnjo delavske kolonije v Celju, v Novi vasi. Tu bi zgradila 50 stanovanjskih hišic. Vse breme leži na celjski občini, ki bo morala za to najeti dvomilijonsko posojilo. Celjska mestna občina se v polni meri zaveda važnosti teh vprašanj in njih realizacija je samo še vprašanje časa in razmer, v katerih trenutno živimo. Zemljišče je že zasigurano, potrebno je le še posojilo, ki ga bo občina dobila, če ne bo kakšnih posebnih dogodkov, ki bi to preprečili. Po realizaciji zamislil potrebne delavske kolonije bo Celje moralo misliti tudi na nameštensko kolonijo, ki je prav tako potrebna.

V preteklem letu je bilo v Celju prenarejenih 69 zgrab in sicer 5 nadzidanih, 5 prezidanih, 13 dvonadstropnih in 11 zgrajenih podstrešij. 69 novih zgrab obsega 13 enosobnih, 46 dvosobnih, 15 trisobnih, 5 štiri ali večsobnih in 24 podstrešnih, skupno 108 stanovanja z 224 sobami. Na novo zgrajenih, odnosno dograjenih je bilo 22 tovarniških prostorov, 30 trgovskih in obrtnih delavnic, 27 skladišč in 21 ostalih prostorov, skupno 90. Kmetijskih gospodarskih prostorov je bilo v preteklem letu zgrajenih 24, kopalnic 24 in 62 stranišč na vodno izplakovanje.

Te suhoparne številke gradbenega dela v Celju potrjujejo, kar smo navajali v tem dopisu. Zelim, da bi prišlo med občino, socialnimi ustanovami, industrijo, zasebniki in vso javnostjo do skupne sodelavnosti, ki je nujno potrebna za ureditev skoraj najbolj perečega in važnega socialnega vprašanja v Celju.

Strašna avtomobilska nesreča na ulici

Avtomobil je na pločniku do smrti povozil mlado dekle

Maribor, 17. januarja.

Danes skoraj točno opoldne se je pripetila na križišču Aleksandrove ceste in Kopališke ulice nesreča, ki je zahtevala mlado življenje. Dogodek se je odigral v času velikega uličnega prometa z bliskovito naglico, tako da ga številni pasantje skoraj niso niti opazili.

V omenjenem času je privozil 63 letni avtoizvozeček Cembra Ferdinand po Aleksandrovi cesti proti Grajskemu trgu. V avtu je peljal ženo podpolkovnika Gizo Cubelić in Greto Lončarić. Ko je pripeljal do križišča Aleksandrove ceste iz Kopališke ulice, je v tem trenutku privozil iz Kopališke ulice čez križišče proti Trgu Svobode nek tovorni avto. Izvozeček se je ustrašil, da bo udaril v tovorni vozilo, pa je takoj potegnil zavoro, obenem pa je zavil z avtomobilom proti levi strani ceste. Zaradi snega pa je avto zdrčel na cesti naprej ter ga je zaneslo na pločnik pred trgovino Moravec. Usoda je hotela, da je tedaj tam slučajno stala 28 letna Gizela Filipič, hči pečarskega mojstra iz Mlinke ulice 31. Avto jo je v svo silni podrl, da je udarila v glavo ob zid ter obležala nezavestna. Avto pa je sila pognala še čez njeno, da jo je povozil ter se je šele potem na pločniku ustavil. Ker je še kazala nesrečne znake življenja, jo je neki šofer, ki je dogodek videl, hitro naložil v izvozečkov avto ter jo odpeljal v bolnišnico. Tam pa so pri vratih ugotovili, da je že mrtva, pa jo je potem šofer zapeljal naprej na Pobrežje v mrtvašnico. Potnicama, ki sta se vozili v usodnem avtu, in vozaču se ni pripetilo prav nič. Avto je potem pregledal sodni izvedenec inž. Kersič ter podal mnenje, da so bile zavore pokvarjene, povrhu pa zadnja kolesa niso bila opremljena z verigami,

zaradi česar je avto kljub zaviranju zdrčel s tako silo naprej po cesti na pločnik. Izvozečka Cembra je policija aretirala.

Športne vesti

Plavalne tekme v Beogradu

V torek zvečer je bila v Beogradu v Komandništvem kopališču posrečena plavalna prireditve, pri kateri so nastopili nekateri naši najboljši igralci. Kopališče je dolgo 25 m in široko 8 m. Za tekme je vladalo veliko zanimanje, škoda je le, da ni bilo prave konkurence. — Rezultati:

50 m dame, prosto: 1. Krklec (Sever, Belgr.) 39, 2. Bijelić (Sever, Belgrad) 41,7.

50 m prosto, gospodje: 1. Prva skupina: dr. Vilfan (Ilirija) 28,5, 2. Puljo (Jadran, Split) 30,4, 3. Dervar (Sever); Druga skupina: 1. Knežević (Sever) 31,4, 2. Blajić 31,8, 3. Marković 32.

100 m prsno, dame: 1. Popović (Bob) 1,41,2, 100 m prsno, gospodje: 1. Bijelić (Sever) 1,22,4, 2. Jovanović (Brdjanin) 1,30,4.

300 m prosto: Žizek o. 3,54,7.

100 m hrbtno: 1. Ivanović (Jug) 1,16,6, 2. Marčič 1,17,8.

400 m prosto: 1. Bala (Vvojvodina) 5,12,8, 2. Pantović 6,04, 3. Puljo (Jadran).

50 m hrbtno, dame: 1. Bijelić 46,2, 2. Krklec 49.

Štafeta 4x50 m: 1. dr. Vilfan, Žizek, Strmac, Ciganović 1,58,7, 2. Bielić, Knežević, Dervar, Bala 1,59.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer sko stanje	Temperatura v °C	Relativna vlaga v %	Oblačnost v %	Veter (smernik, jakost)	Pada- vine m/m	Vrsta
Ljubljana	756,7	-2,6	-5,0	95	10	SE,	11,1 snež
Maribor	759,3	-4,0	-10,0	90	10	u	5,0 snež
Zagreb	749,3	-4,0	-8,0	90	10	NE,	prš snež
Belgrad	749,7	3,0	-6,0	90	10	E,	—
Sarajevo	751,2	3,0	-7,0	90	10	u	4,0 snež
Viš	747,2	7,0	4,0	90	10	SE,	—
Spilj	746,8	11,0	5,0	80	10	E,	—
Kumob	748,4	13,0	8,0	70	6	SSE,	6,0 dež
Rab	748,9	9,0	4,0	80	10	NE,	—
Jugoslovan	748,3	13,0	11,0	80	6	SE,	14,0 dež

Vremenska napoved: Oblačno, spremenljivo, zmerno mrzlo vreme. Tu in tam bo še snežilo. Najmanjša toplota zraka na letališču — 7,4°C.

Koledar

Danes, četrtek, 18. januarja: Priska.
Petek, 19. januarja: Marij.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Maribor trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10; mr. Bohinec ded., Rimska cesta 31.

XIV. koncert ljubljanske filharmonije bo dirigiral g. Krešimir Baranović, znani skladatelj in ravnatelj zagrebske opere. Spored obsega Čajkovskega V. simfonijo, Smetanovo Vltavo, Baranovićevo Licitarsko sroce, suito iz istoimenskega baleta in izvirno slovensko skladbo. Koncert bo v petek, 26. t. m. v uniojski dvorani.

Filozofsko društvo v Ljubljani bo imelo v soboto, dne 20. januarja ob 18 v predavalnici mineraloškega inštituta na univerzi svoje redno predavanje. Predaval bo g. ravnatelj dr. Simon Dolar o temi: Filozofija v srednji šoli. K predavanju so vabljeni vsi, ki se zanimajo. Vstop prost.

Najbrž bo možno namestiti nekaj absolviranih filozofov ne glede na stroko za učitelje ljudskih šol in jih dodeliti meščanskim šolam za toliko časa, dokler ne bodo nameščeni na meščanskih ali srednjih šolah. Kandidatje, ki bi hoteli sprejeti to začasno službo, naj se prijavijo prosvetnemu oddelku.

Občinski odbor društva »Rdečega križa« v Medvodah sporoča, da bo v nedeljo, 21. t. m. ob 10,30 po službi božji v prosvetnem domu predavanje dr. Mateja Justina, sanit polkovnika v p., o samarijskih tečajih s posebnim ozirom na to, da bo priredil ta odbor svoj prvi samarijski tečaj še tekoči mesec. Začetek tečaja bo 24. januarja. Vsi oni, ki se za ta tečaj zanimajo, naj se predavanja gotovo udeležijo in se takoj po predavanju prijavijo za obisk tečaja.

Ljubljansko gledališče

Drama. Začetek ob 20.

Četrtek, 18. januarja: »Profesor Klepec«, Red Četrtek.

Petek, 19. januarja ob 15: »Kozarec vode«, Dijaška predstava. Globoko znižane cene od 14 din navzdol.

Sobota, 20. januarja: »Hudičev učencec«, Izven. — Globoko znižane cene od 16 din navzdol.

Nedelja, 21. januarja ob 15: »Neopravičena urac«, Izven. Znižane cene od 20 din navzdol. Ob 20: »Profesor Klepec«, Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Opera. Začetek ob 20.

Četrtek, 18. januarja: »Nižavac«, Red A.

Petek, 19. januarja: Zaprt.

Sobota, 20. januarja: »Nižavac«, Izven. Znižane cene od 30 din navzdol.

Žalostna smrt otroka

Maribor, 17. januarja.

Pred nekaj dnevi smo pisali o dveh tragičnih primerih, ki sta se pripetila v Mariboru in na Pobrežju. Dva majhna otroka, prvi en mesec, drugi štiri mesece star, sta umrla pod tako sumljivimi okoliščinami, da je državno tožilstvo pri obeh primerih odredilo obdukcijo. Posebno je značilen primer, ki se je pripetil v družini zakoncev Vauhnik na Pobrežju. Mož in žena sta odšla v soboto popoldne z doma na obisk v Počehovo k sorodnikom, doma pa sta pustila v praznem stanovanju svoje enomesečno dete. Poleg otroka sta pustila lonček z mlekom, stanovanje zaklenila, ključ pa izročila hišni gospodini s prošnjo, da od časa do časa pogleda k otroku. Roditelja sta potem izostala do nedelje zvečer od doma. Hišna gospodinja je v nedeljo zjutraj pogledala k otroku, pa ga je našla že mrtvega. Raztelesen je potem dognalo, da je malček enostavno zmrznil. V sobi, v kateri sta ga oče in mati pustila, je bil tak mraz, da je celo zmrznilo mleko v lončku. Ker je bilo dete le slabo pokrito, ni čuda, da ga je mraz umoril. Od mraza je malemu revčku celo zmrznilo srce.

Štafeta 4x50 m je pokazala, da ima Belgrad nekaj prav talentiranih plavalcev.

* Glavna nedeljska smučarska prireditve v ne-

delje, je državno prvenstvo v klasični kombinaciji v zibelki našega smučarstva, v Bohinju. Tekme se začne s tekmo na 18 km že jutri ob 14 in se nadaljuje s skoki v nedeljo ob 13 na Hannsenovi skakalnici v Bohinju. Naši tekmovalci za tek, ki so bili povečini v tekmovalnem tečaju, ki ga je priredilo ministrstvo za telesno vzgojo v Bohinju, bodo startali vsi. Poleg teh naših tekmovalcev pa nastopi še 7 inozemskih tekmovalcev, in sicer Gregor Höll, Helmuth Lantochner, Gusti Maier, Gusti Krenn, Ando Krallinger, Josip Doujak in Ivan Gferer.

Druga važna zimska športna prireditve v državi drsalno prvenstvo v umetnem drsanju. Tudi to prvenstvo se začne že jutri ob 14,30 z nastopom tekmovalcev v obveznih likih. V nedeljo dopoldne pa se tekme nadaljujejo s prostim drsanjem. Poleg tega pa bo jutri zvečer ob 20 še propagandni nastop v prostem drsanju, ki se ga bodo udeležili vsi najboljši drsalci.

Smučarski klub v Ljubljani priredi v Škofji Loki v nedeljo tekmo v slalomu. Tekma je bolj propagandnega značaja in bodo tekmovalci razdeljeni v verificirane tekmovalce, starostni razred, dame in mladino.

343 Italijanov iz okolice Sarajeva se je vrnilo v Italijo

Odločili so se, da se za stalno naselijo na novih posestvih v Pomezi

Pred kratkim se je odločilo 343 Italijanov, katerih predniki so se pred 60 leti naselili v bližini Sarajeva, vrniti se nazaj v Italijo. Tam jih bodo naselili v Pomezi, kjer bodo opravljali na novih posestvih kmetijska dela in tako pomagali dvigniti italijansko kmetijstvo. O odhodu teh Italijanov iz Jugoslavije smo že brali, pa naj povemo še to, kako so jih v Italiji sprejeli.

Sprejem je bil navdušen, kakor piše »Piccolo di Trieste«. Številni med njimi se najbrž niso mogli popolnoma uživet v ta sijajen sprejem, kajti rodili so se v Jugoslaviji in italijanske sploh ne razumejo. Morali se je bodo šele navaditi. Vendar pa niso hoteli zamolčati svoje italijanske krvi in italijanske zavednosti, zaradi katere so se bili tudi odločili iti nazaj v domovino svojih prednikov. Seveda je med njimi tudi precej takšnih, ki so že nekoč živeli v Italiji in znajo kljub temu, da so bili toliko časa v Jugoslaviji, še vedno italijansko. Sprejem v Italiji so doživljali torej ti Italijani z različnimi občutki.

Prvi sprejem so jim priredili v Postojni. Zbrani so bili na kolodvoru zastopniki vseh tamkajšnjih organizacij, ki so izrekli tople dobrodošlice svojim vračajočim se rojakom. Prispeli so jih pozdravili vsi zastopniki civilnih in vojaških krajevskih oblasti, razen teh pa tudi zastopniki zunanjega ministrstva. Ko je vlak pripeljal na postajo, so zaorili navdušeni vzkliki Mussoliniju »duce, duce!« Navzoč je bil tudi tajnik krajevne fašistične orga-

nizacije v družbi italijanskega konzula iz Sarajeva. Članice fašistične ženske organizacije so rojakom razdelile v okrepilo toplo mleko, sladkarije in sadje. Iz Postojne je tajnik tamkajšnje fašistične organizacije poslal zunanjemu ministru v Rim brzojavko, prav tako pa tudi glavnemu tajniku fašistične stranke. V teh brzojavkah je izrazil navdušenje 343 družin, ki so se vrstile, za Mussolinija.

Enako toplo so bili ti italijanski rojaki sprejeti tudi v Trstu. Tu so jih med drugimi pričakovali tudi v imenu pokrajinskega poglavarja tržaški podprefekt, poveljnik tamkajšnje divizije, poveljnik armadnega zbora, tržaški župan, zastopniki tamkajšnjih fašističnih organizacij, funkcionarji zunanjega ministrstva in izseljenškega komisariata. Vojaška godba jim je zaigrala »Giovinezza«. Po pozdravnih govorih so se jugoslovanski Italijani odpravili z avtomobili v znano restavracijo pivovarne »Dreher«, kjer so se pokrepčali, od tam pa so odšli po skupinah v razne tržaške hotele prenočevati. Drugi dan zvečer so nadaljevali svojo pot proti Pomezi, kjer se bodo za stalno naselili kot kmetovalci. Ker bo šele pozneje urejen prenos njihovega doseganega premoženja iz Jugoslavije v Italijo, ob njihovi vrnitvi v Italijo niso imeli bogve koliko denarnih sredstev na razpolago. Prišlo jim je zato na pomoč tržaški Rdeči križ in jim preskrbel vse potrebno, dokler se njihove stvari dokončno ne uredi.

nike, lovce, ogledniška letala in v zadnjem času tudi letala za navpično bombardiranje. Švedski letalski oddelki so zelo hitri in dobro oboroženi. Bombniki so dvo- in trimotorni; dosežejo tudi 450 kilometrov na uro, lovci pa nad 550 km.

Švedska letalska industrija dela sedaj s polno paro noč in dan, poleg tega pa je vlada naročila tudi večje število letal v tujini.

Letalci so, kakor vsi drugi švedski vojaki, zelo sposobni in drzni.

Močna vojna mornarica

Poleg odlične suhozemske in zračne oborožene sile ima država kralja Gustava moderno in močno mornarico, ki je v stanu skupno z mornarico republike Finske onemogočiti vsako akcijo rdeče flote na Baltiku.

Švedska oborožena sila ima na morju okrog 100.000 ton in obsega sledeče ladje: 8 oklopnih; od teh dve bojni ladji po 12.000 ton vsaka. To sta »Kraljica Viktorija« in »Gustav V.«. Ladji, ki sta najmodernejši, imata po 6 topov kalibra 280 mm; 8 kalibra 150 mm, večje število protiletalskih, 4 cevi za izstreljevanje torpedov in letališče za vodna letala. Hitrost znaša 24 vozlov na uro. Ostale oklopnece so namenjene v obrambo obale in imajo okrog 4000 ton vsaka. Križarki imajo švedski dve po 4600 ton z veliko hitrostjo; potem 14 torpednih rušilcev, od teh imajo »Etnenskiold« 1400 ton, »Göteborg« in »Stokholm« pa po 1200 ton. Ostali rušilci imajo od 500—800 ton. Torpedovk je 9, podmornic 16, minonoscev 15, lovcev min 10 in okrog 40 motornih torpedovk po 50 ton.

Švedske ladjedelnice izdelujejo sedaj nekaj podmornic, par torpednih rušilcev in nad 10 pomorskih enot.

Poleg vsega tega je velike važnosti to, da ima Švedska ogromne količine železa in jekla, kar je odločilnega pomena pri vojni industriji.

Poveljnik švedske oborožene sile je trenutno general O. G. Thörnell, v katerega danes stavi vse nade mlajši rod, ki zahteva, da Švedska pomaga Finski.

Zaradi nove ugotovitve — še enkrat »Graf v. Spee«

O pomorski bitki med Nemci in Angleži, o potopitvi nemške križarke »Graf von Spee« in o samomoru kapitana Langsdorfa je bilo že mnogo napisanega. Tu prinašamo mnenje vojaškega strokovnjaka neke nevtalne velesile, ki pripisuje potopitev nemške križarke ne povelju iz Berlina, ampak izključno nesposobnosti poveljnika, ki je ladjo poveljeval.

Po sodbi tega nepristranskega strokovnjaka je nemški poveljnik zagrešil celo vrsto začetniških napak, ki jih je naredil zaradi pomanjkanja odločnosti in preudarnosti. Nemška križarka je imela — kar je za vsako ladjo najvažnejše — močnejše topove kakor njegovi trije nasprotniki in je bila hitrejša od njih. Topove pa je imela postavljene tako, da ni mogla hkrati streljati na tri različne strani. Če bi nemška križarka imela za nasprotnika samo dve ladji, bi se ji posrečilo, da bi jo srečno odnesla, ker je imela močnejše topove in ker so nesli dlje, kakor pa topovi nasprotnika. Toda vanjo so se zaganjale tri ladje. Ker pa se je »Graf von Spee« v takem položaju, bi si moral izbraš za cilj dve nasprotnikovi ladji, ki sta se mu zdeli najbolj nevarni in najbolj pripravni za napad. Na ti dve bi moral usmeriti topovski ogenj in ju potopiti, ostalo pa pustiti, čeprav bi tvegalo, da ga ravno ta potopi. Toda tako bi imel vsaj to možnost, da potem, ko bi opravil z dvema, bi se obrnil proti tretji in še to potopil. Tako, pravi ta strokovnjak, bi naredil vsak mornar pravega duha in srca.

Nemški poveljnik pa je naredil čisto nekaj drugega. On je osredotočil topovski ogenj najprej samo na »Exeter«, ki je bil najbolj nevaren nasprotnik. Do tu je bilo vse v redu. Toda streljal je slabo in to ni bilo v redu. Glede na topništvo, ki ga je »Graf von Spee« imel, bi morala biti angleška križarka v enournem boju potopljena, tako pa je bila samo poškodovana. Namesto da bi se vrgel na »Exeter« je manevriral in se izmikal ter streljal na vsako ladjo posebej, ker sta prihiteli na pomoč še »Ajax« in »Achilles« ter se skušal izviti in pobegniti.

Po bitki je uvidel, da je naredil napako in se sam sodil — tako seveda misli vojaški strokovnjak tuje države.

Po načrtu, ki se pripravlja v Veliki Britaniji in v dominionih in za katerega je določen kredit 120 milijonov funtov šterlingov, bo potrebnih najmanj 30.000 letalcev, 2680 častnikov, okrog 5000 civilistov in okrog tisoč pomožnega osebja samo za Kanado. Okrog 70 pilotskih šol bo potrebnih za vzgojo britanskih letalcev.



Rdeča vojska. »In kaj je z oddelkom, ki je letel bombardirat civilno prebivalstvo?«
»Sklitali so ga s kamenjem, posadko pa je zajela nadmočna finska starka.«

Pisan drobiž

Kakor piše poljska agencija Pat, je po nekaj mesecih boljšešve vlade v zasedeni Poljski prebivalstvo v Lvovu začelo okušati strašno bedo. To dokazujejo tudi cene nekaterih neobhodno potrebnih stvari, kakor n. pr. pol kilograma surovega masla stane 140 frankov, en hlebec 14 frankov, meter blaga 500 frankov in par ponošenih čevljev 1700 do 1800 frankov. — Po statističnih podatkih sovjetskih oblasti se je število poljskih beguncev, ki zdaj žive v vzhodni Poljski in so doma iz srednje in zahodne Poljske, pospelo že na 500.000. Večina teh beguncev živi v veliki revščini.

Že sto let ni bilo v Rusiji tako hudega mraza kakor je zavaladal zdaj. V srednji Rusiji je temperatura padla na 40 stopinj ničlo. Zaradi te hude zime je promet v delno ustavljen.

Angleški listi sporočajo kot veliko senzacijo, da v Nemčiji delajo poskuse s topovi, ki nesejo zelo daleč, pravijo da celo dlje kakor pa je nesla »Velika Berta«.

Na Karelijskem bojišču so Finci ujeli tri Kitajce. To so kitajski komunisti, ki so se po naključju mudili v Moskvi in ki so jih s silo vzeli k vojakom, in sicer pod grožnjo, da jih bodo ustrelili, če ne gredo.

Še eno sovjetsko letalo tipa »DS 3« je poletelo na poskusni polet iz Moskve v Berlin. Letalo s štiriimi člani posadke in 16 potniki je prispelo večera v Berlin.

Z uradnega mesta zanikajo vest neke tuje agencije, da je bilo aretiranih 700 čeških častnikov. Izjavljajo, da je ta vest popolnoma izmišljena.

Nemški zdravniki, o katerih je bilo javljeno, da so izpeljali čelo vrsto zdravstvenih ukrepov, so izvršili v 700.000 primerih preventivno cepljenje proti tifusu.

Radio

Program radio Ljubljana

Četrtek, 18. jan.: 7. Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12.30 Poročila, oblike, oblike, oblike — 13.00 Salonski kvartet — 14.00 Poročila — 15.00 Poročila — 15.02 Salonski kvartet — 15.40 Slovensčina za Slovence (dr. R. Kolarik) — 19.00 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Televizijsko predavanje — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave — 20.00 Pevsko društvo »Sava«, dirig. Fr. Venturini — 20.45 Koncert simf. glasbe (plošče) — 22.00 Dapo edi, poročila — 22.15 Koncert Radij. orkestra.

Petek, 19. jan.: 7. Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11.00 Solska ura: Po Norveškem (Jul. Šuster, 818) — 12.00 Po naših stezah (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13.00 Napovedi — 13.02 Opold. koncert Radij. orkestra — 14.00 Poročila — 18.00 Nac. ura: O hranilih (Zinka Muri) — 18.20 Komorni trio (plošče) — 18.40 Francosčina (dr. St. Lehen) — 19.00 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Od Vodopisa do Lisičara, razvoji, razvoj, razvoj (Arsen Venseldes, Zgb) — 19.40 Objave — 19.50 Kotiček SPD: Smučišča v Kamniških planinah (P. Kunaver) — 20.00 Koncert lahke glasbe (Radij. orkester) — 21.00 Sonata: gđ. H. Seifert, klavir; S. Kopore, predavanje — 22.00 Napovedi, poročila — 22.15 Pisana šara (plošče).

Drugi programi

Četrtek, 18. januarja: Belgrad: 20. Humor — 21. Nar. pesmi — Zagreb: 20. Opera — Bratislava: 20.30 Jugosl. gl. — 21.15 Bachov konc. — Sofija: 20. Vok. konc. — 20.30 Klavir — 21. Napolitanske pesmi — Bernolster: 20. Rossinijeva opera »Seviljski brivci« — Budimpešta: 20.10 Ork. konc. Bukarešta: 20.15 Filh. konc. — Stockholm: 20.25 Verdijska opera »Rigoletto« — Trst: 20.15 Vok. konc. — 21. Opera — Andre Chenier — Rim-Bari: 22.20 Violončelo — Florenca: 20.30 Moderna gl. — Sottens: 21.10 Zbor in 60 listi.

Kraljevina Švedska je pripravljena!

Švedi imajo odlično vojsko, prvovrstno orožje na suhem, v zraku in na morju

V današnjih dneh, ki so tako težki in kritični za malo a junaško in visoko kulturno Finsko, postaja tudi položaj njene zahodne sosedice Švedske koščljiv. Švedska — ali kakor se tudi imenuje Konjungaerike Sverige — je dežela, ki ne pozna nepismenih. Za Švede je človek, ki ne zna pisati ali brati — izrodek.

Sivolasi švedski kralj Gustav, ki ga ves svet pozna kot navdušenega športnika, je poskrbel, da ne bi bila njegova država, ki šteje 6.400.000 prebivalcev, izmenadena.

Visoka vrednost švedske vojske

Redna vojska kraljevine Švedske šteje približno 30.000 mož, ki se kakor v vseh skandinavskih državah rekrutirajo po potrebi. Leta 1932 so imeli miroljubni Švedi pod orožjem 14.000 ljudi, lansko leto pa 60.000. Danes je pod orožjem 400 tisoč mož. Posebni odd. so tisti, ki imajo nalogo braniti Nordland in veliki otok Gotland, južno od prestolnice Stockholma. Švedska vojska more spoznamo s Finsko braniti tudi Aalandske otoke.

V primeru sovražnosti more Švedska poklicati pod zastavo 1 milijon najmoderneje opremljenih vojakov.

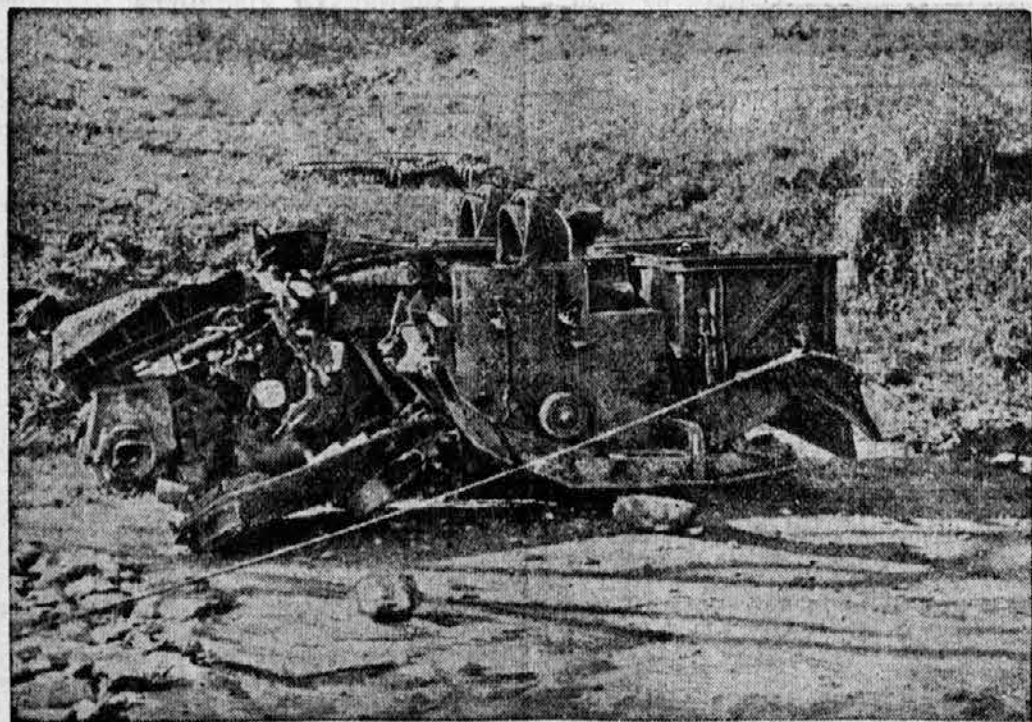
Doma izdelujejo prvovrstno orožje

Vsa švedska vojska je v najvišji meri motorizirana in mehanizirana ter ima na razpolago orožje take kakovosti kot malokatera druga država. Domača vojna industrija krije vse potrebe. V švedskih tovarnah izdelujejo tanke, oklopne avtomobile, vse vrste topov od najtežjih do najlažjih, strojnice, puške, nabojne itd. Prav tako morejo tudi izvažati orožje v tujino (Finsko, Norveško itd.). Posebne izdelave so tudi protiletalski topovi kalibra 105 mm in protiletalske strojnice od 25 do 75 milimetrov.

Zanimivo je, da traja vojaški rok v Švedski pri pehoti samo štiri in pol, pri konjenici, topništvu in pionirjih šest in pol in pri letalstvu 9 mesecev. To je treba pripisati dejstvu, ker so Švedi na tako visoki stopnji izobrazbe, da jim ni potrebna daljša kadrovska služba.

700 najmodernejših bojnih letal

Tudi letala izdelujejo Švedi izključno v domačih tovarnah, od katerih jih je pet zelo velikih. Letala so izdelana deloma po domačih, deloma po angleških načrtih. Vojno letalstvo se deli na štiri polke, katerih vsak obsega vse vrste letal: bomb-



Francoski tank, ki ga je »zrahljal« nemška mina in ga onesposobila za nadaljnji boj.

A. G. Barrill

DVE BEATRICI

Pot nikakor ni bila dolgočasna. Vodila je skozi čudovite gozdove, preko krasnih dolin. Na stotine raznovrstnih ptic je skakljalo po drevmih in letalo okoli njih; še pozno v noč so prepevale, ko so naši popotniki že sladko spali. Drugo jutro so ob sončnem vzhodu nadaljevali pot.

Okrog poldne so dospeli na vrh nekega griča, odkoder se jim je nudil krasen razgled. Sredi planjave je Damjan zagledal obdelano zemljo. Vprašal je spremljevalca-domačina, če so že blizu cilja. Ta mu je pritrdil. Damjan je pričakoval, da bo zagledal kar celo mesto, ker so divjaki pripovedovali o silno bogatem in mogočnem kralju. Sedaj pa je bil razočaran. Sele po dolgem trudu je zapazil v dalji naselbino, ki pa se ni razlikovala od onih, katere so do sedaj že videli.

Čez eno uro so dospeli do naselbine; ni bila tako neznatna, kot ee je Damjanu zdelo od daleč. Nad petdeset velikih lesenih kolib je bilo razvrzanih okrog velikega trga.

Ko so se naši popotniki bližali naselbini, jim je po glavni ulici prihajal naproti dolg sprevod divjakov. Tudi ti so bili, kakor vsi ostali, goli. Kričali so, mahali z rokami in skakali.

Ko so se približali tujcem, so se ustavili in eden izmed starejših je stopil iz gručice v spremetvu dveh mladeničev. Začel je govoriti, a Evropejci ga niso razumeli.

»Kanoeki« je eden izmed častnikov poklical domačina iz spremstva, »govori ti z njimi!«

Divjak je takoj ubogal. Govoril je zelo prepričevalno. Stari poglavar je od časa do časa z veliko spošljivostjo pogledaval tujce. Ko je Kanoek končal svoje pripovedovanje, ee je poglavar obrnil k evropskim ljudem in jim nekaj vzel. Takoj je iz gručice stopilo eno mladeničev, ki so po dva in dva poklekali pred tujce in jih dvignili na ramena. Krenili so proti naselbini; poglavar s svojima spremljevalcema je šel prvi, sledili so mu divjaki, ki so nosili goste, za njimi pa so ee etrni vsi ostali.

Ko so dospeli na sredo vasi, jih je tam pričakovala velika množica domačinov. Bili so sami moške in mladeniči. Niti ene ženske ni bilo videti, v veliko Damjanovo žalost, kajti začel ee je že zanimati

55

za domačineke krasotice.

Vsi ee pozdravljali goste z glasnim kričanjem; skakali so okoli njih in plesali.

Pred največjo kolibo so divjaki postavili goste na tla in poglavar jih je povabil, naj vetopijo. Soba, v katero so stopili, je bila zelo prostorna in okrašena z raznovrstnim orožjem. Bila je to gotovo nekakša posvetovalnica, kajti krog in krog ee bili razvrščeni stoli, narejeni iz debel in okrašeni z zlatom.

Poglavar jim je pomignil, naj sedejo. Ubogali so ga. On pa je stal sredi sobe s prekrizanimi rokami in jih gledal. Drugi divjaki so se vsedli kar na tla, nekateri v sobi, ostali pa na trgu.

Damjan je postal nestrpen, ko je videl, da jih divjaki samo gledajo; začel ee mu je namreč oglašati želoce.

A opazovanje ni trajalo dolgo. Poglavar ee je vrgel pred tujci na tla in vsakega posebej poljubil noge in roke. Vsi drugi so sledili njegovemu zgledu; najprej tisti, ki so bili v sobi, potem pa so ee umaknili in napravili prostor drugim.

»Ze prav,« je mrmral Damjan. »A meni bi bilo stokrat ljubše, če bi mi prinesli kaj za pod zob.«

Njegova želja ee je kmalu uresničila. Ko ee je končalo poljubovanje rok in nog, ee vstopilo v sobo več domačinov, ki ee nosili na lesenih podstavkih pečene koreninice, neke vrste kruh in sadje. Tudi na pijačo niso pozabili.

Gostje so se z velikim tekotom spravili nad jedajo in pijačo. Tudi Damjan ni zaostajal za drugimi. Je od časa do časa ee pogledoval proti vratom z željo, da bi zagledal kakšno krasotico, a je zaman napenjal oči. Nenadoma pa so vsi divjaki vstali in ee oddaljili; zunaj ee je zaslišala čudna godba. Gostje so prisluhli in radovedno gledali, odkod prihajajo ti nenavadni zvoki. Kmalu pa so mogli zadostiti svoji radovednosti. Ob spremetvu godbe ee vstopila v hišo cela truma žensk. Imele so okrog ledij majhne predpasnike, nekatera pa so nosile plašče, katere so znale ljubko oviti okrog života.

Naši znanci so ob njihovem vstopu vstali in znak spoštovanja; ženske pa so ee hotele vreti na tla, da bi jim, kakor prej moški, poljubili noge. Tujci pa tega niso hoteli dopustiti. Veleli so tolmaču, naj jim pove, da tega ne smejo. Nerade so ubogale, a hotele so jim na vsak način poljubiti vsaj roke. Po končanem poljubljanju ee prinesle vodo, jim umile roke in jih obrisale z dišečo travo. Nato ee jih povabile na prosto.

Na bližnji trati jih ee je pričakoval poglavar z vsemi odličniki.

Vsi so sedli v travo in ee skušali s pomočjo tolmačev porazgovoriti.

Odpotenci so izvedeli, da ee na otoku ee več takih naselbin, da ee otok zelo rodovit, da ee sicer na njem nekaj zlata in ee precej srebra, a da bodo te kovine našli v mnogo večji količini na drugem otoku, ki leži bolj na zahodu in ki ee imenuje Babeque.

Drugo jutro ee naši znanci že na vse zgodaj odrinili proti obali, čeprav so jih domačini prosili, naj ee ostanejo. Spremili ee jih daleč iz naselbine in ko so ee morali vrniti, ee se jokali.

VL poglavje.

Ko so ee odpotenci vrnili, ee admiralu zvesto poročali o vsem, kar so izvedeli. Bilo ee že petega novembra. Admiral ee sklenil tako, odpotovati, ker ee bilo brezpomembno, da bi ee še nadalje mudil na tem otoku, kjer bi zaman iskal zlata za španske zakladnike.

Odplul ee torej proti vzhodu, z namenom, da najde bajno bogati otok, o katerem so pripovedovali divjaki. Koliko bolj ee bil stori, ee bi bil nadaljeval pot proti zahodu, od katerega ga do tedaj nobena stvar ni mogla odvrtiti. Ze na tem prvem svojem potovanju bi bil odkril celino, sedanjo Mehiko, kjer prebivalci zdaleka niso bili tako primitivni, kot na otokih, katere ee obiskal. Tudi glede bogastva bi bil njegov uspeh neprimerno večji.

Križaril ee torej v bližini otoka Kube, a našel ee samo majhne otoke, ki niti niso bili naseljeni. Deset dni ee zaman iskal. Tedaj pa ee ee »Pinta« nenadoma oddaljila proti vzhodu. Admiral jo ee z dogovorjenimi znaki klical naj ee vrne, a zaman. Ustavil ee se in čakal vso noč »Pinta« pa ee ni vrnila. Izginila ee v daljavi.

Kaj naj bi to pomenilo? Admiral ni vedel, da ee Pinzona premočilo pripovedovanje divjakov, ki so mu pripovedovali o čudovito lepih in bogatih otokih. Vedel pa ee, da ee ee poveljnik »Pinta« le nerad uklanjati njegovi volji, zato ee mu ee zdelo zelo verjetno, da ee hotel sam odkriti nove otoke, ali pa ee ee celo hotel vrniti pred njim v Evropo.

Ker ee »Santa Maria« bila bolj počasna, ee moral Kolumb opustiti vsako misel, da bi zasledoval pobeglo ladjo. Prestal ee že toliko hudega, zato ee tudi to naprtilko prenesel molče in nadaljeval z iskanjem otoka Babeque.

Ko sta »Santa Maria« in »Nina« dospeli do najbolj vzhodne točke Kube, ee admiral zagledal v neposredni bližini drug otok. Po visokih hribih ee bilo soditi, da mora biti zelo velik.